

Bogarak, környezetvédelem és a múzeum

A vidéki nagy múzeumokban, a raktárak mélyén és a kiállítótérben is békésen megfér egymás mellett régészeti emlékek, irodalmi dokumentum, képzőművészeti alkotás, népművészeti tárgy és természettudományos ritkaság. Mégis a múzeumokban talán a természettudományos gyűjtemények a legrejtettebbek. Belőlük készül a legkevesebb ismeretterjesztő kiállítás, a raktárak gyűjteményeit kis számú érdeklődő ismerheti meg. Így van ez a szegedi Móra Ferenc Múzeumban is, amely pedig jelentős és ritka gyűjteményekkel büszkélkedhet.

A természettudományi gyűjtemény mintegy 70 ezer darabból áll. Kimagasló része a Berecz Péter-féle háromezer darabból álló — köztük kétezer kitömött, zömmel a Fehér-tóhoz kapcsolódó — madárgyűjtemény. Olyan ritkaságokat is magába foglal ez a gyűjtemény, mint a jeges sirály, melyből Magyarország fölött eddig mindössze ötöt észleltek. Vagy az Eperjes mellett talált flamingó, vagy az énekes hatyúr és a rétisas. Érdekes a harmincezer darabból álló csiga- és kagylógyűjtemény, a trópusi kígyógyűjtemény kobraikkal, csörgőkígyókkal, kajmánokkal, aligátorokkal, a dél-amerikai madárgyűjtemény sok kolibrivel, a züzmogyűjtemény és a növénygyűjtemény.

Mindezeket Gaskó Béla, a múzeum fiatal biológusa mesélte el. Ő maga Szegeden született, a gyerekkori hobiból némi családi inspirációra tudományos tevékenység lett. Négy éve végzett a JATE biológia szakán, azóta a múzeum munkatársa. Bogarász. Az asztalán levő üvegfedél tárolóról régi iskolai bogárgyűjteményeink jutottak eszembe, ahol — hogy kilégyen a kötelező harminc! — egymás mellett három légy, két cserebogár meg néhány katicabogár sorakozott, s amelyek alá már nem tudtunk mit írni, odapingáltuk: „Tetudodreg”. Idős biológianárunk tapintatból vagy nagyvonalúságból sosem rótt meg bennünket ezért. Persze, egyikünkől sem lett biológus.

Szeged bogarászmulájáról Stiller Viktor gyűjteményéből sokat megtudhatunk. A Nemzeti Múzeum állattárában található anyag legnagyobb értéke az itt gyűjtött új cincérfaj. Az asztalomon levő gyűjtemény a századfordulón készült. A név mellett ott a gyűjtés ideje

is, ezt a kis ormányos bogarat például 1892. VI. 26-án gyűjtötte Vellay Imre. Ma is értékes és hasznos gyűjtemény ez. Az elmúlt négy év alatt kerékpárral bejártam az egész környéket gyűjtőútjaimon. Mintegy 14—15 ezer bogarat fogtam, különösen értékesnek tartom a Maros-parti fűzesekben talált ritka cincéret, az egyre ritkább ganajtúrókat és néhány igen szép orrszarvúbogár-példányt. Amikor gyűjteni megyek, nem a bogarat veszem észre, hanem a mozgást észlelem. Azonkívül csapdázással, fűhálózással és erős fényvel lehet megfogni a bogarakat. Preparálás után következnek a fólcinkézés. Persze, nem mindig ismerem fel azonnal az egyes példányokat, meg kell őket határozni. Szinte minden évszakban lehet gyűjteni, még télen is, fák kérgei alatt, korhadékokban.

* Milyen tudományos és köznevelési értéke van az itt található természettudományos gyűjteményeknek?

Egyrészt a szakembereknek mond sokat az itt található anyag. Például teljesen megváltozott a Fehér-tó madárvilága azáltal, hogy maga a Fehér-tó is megváltozott. Érdekes összehasonlításra ad alapot a régi bogárgyűjtemény. Darabjainak nagy részét a városban, illetve a környékén gyűjtötték. Ezeket a bogarakat ma már csak a várostól jóval távolabb találhatjuk meg. Ez a jelenség elsősorban a környezetszennyezés káros hatásaira vezethető vissza. Több vándorkiállítás anyagot állítottunk össze, így eljutott az általános iskolákhoz a Fehér-tó madárvilága, egy, a békák életét bemutató kiállítás, egy őslénytani anyag és a ragadozó kismilősöket felsorakoztató bemutató.

— Nemrégiben bezárt a nagyon sikeres és hosszú életű Tisza élővilága című kiállítás. Készül az újabb természettudományos állandó kiállítás, melynek Ember és

környezete lesz a címe. Ön is az egyik rendezője ennek a kiállításnak. Milyen céllal, milyen szándékkal fogtak a munkához?

— Gyakran látni nyugati magazinokban olyan képet, melyen a közlekedési rendőr oxigénpalackkal kezében és maszkkal az arcán irányítja a forgalmat. Ahhoz már külföldre sem kell menni, hogy a „Szemét lerakása tilos!” tábla nem látszik a szemétől, és hogy hiába van természetvédelmi rendeletünk, a vadászok nemegyszer puska-végre kapnak ritka madaracskát, és a vegyszeres védekezés is sok értékes és hasznos fajt pusztít. Az sem propagandafogás ma már Amerikában, hogy az emberek inkább megessék a kukacos almát, mert biztos, hogy az nem mérgező. Az is köztudott, mennyire szennyezik vízjeinket, a Tiszát, a Dunát, a Balatont a gyárak és üzemek, de az egyes emberek is. Tehát részben a természet és az emberi környezet iránti aggodás és figyelemfelkeltő szándék indított bennünket arra, hogy megrendezzük ezt a kiállítást. De nem csupán ez. Szeretnénk bemutatni a kezdetektől, az ember megjelenésétől azt a folyamatot, ahogyan alakította, formálta, megváltoztatta környezetét, a növény- és állatvilágot. A Móra Ferenc Múzeum új, állandó kiállítása valószínű jövőre fogadja majd az érdeklődőket.

— Ha valóra válthatná elképzeléseit, melyek lennének a legelső?

— Először is szeretném, ha minél több ember többet tudna a természeti környezetéről, védené, óvna azt. Nagyon megkönnyítené a múzeumban folyó természettudományi kutatásokat, ha realizálódna egy biológiai laboratórium terve. Harmadsorban pedig érdeklődő középiskolásokból a múzeumban rovarotani szakkört szeretnék indítani.

T. L.

Magyar—iraki műszaki együttműködés

Oktober 21. és 28-a között Budapesten tartotta ülését a Magyar—iraki műszaki-tudományos együttműködési vegyes bizottság. A pénteken befejeződött tárgyalások után

a két ország delegációjának vezetője, Székács Imre, a TESCO és Hamid Jounis, az iraki Tervezésügyi Minisztérium vezérigazgatója jegyzőkönyvet írt alá, amelyben az együttműködés feltételeit módosították. Ennek elveiben Lázár György miniszterelnök legutóbbi bagdadi tárgyalásai során állapodtak meg. A módosított feltételek kedvezőbb lehetőséget biztosítanak a kapcsolatok kiterjesztésére, ezen belül a magyar szakértők kiküldésére.

Tanulmányi verseny, könyvismertető

Több érdekes rendezvényt tart a napokban az Eötvös Loránd Fizikai Társulat Csongrád megyei csoportja. Ma, szombaton délután 3-tól 8-ig tart az országos fizikai verseny, amelyen az idén 3600-an vettek részt. A középiskolákban most járók vesznek részt. Érdekesége a JATE kísérleti fizikai intézetének (Dóm tér 9.) előadótérében tartandó versenynek, hogy mindenféle segédeszköz használhatók a fiatalok.

Holnapután, hétfőn 2-re a TIT-tel, valamint a Csongrád megyei Továbbképzési

Dobozy Imre 60 éves

Most — október 30-án — hatvanéves a Magyar Írók Szövetségének elnöke. Négy évtizedes irodalmi pályafutásra tekinthet vissza. Mint annyian, sokan a magyar irodalomban, ő is versekkel kezdte, a kor legjelentősebb folyóiratai közöttük munkáit. A történelem, a második világháború, a felszabadulás a politikai életbe sodorta, kommunista járási titkár, majd a Szabad Nép munkatársa, a népi demokrácia első tíz évének egyik legjelentősebb riportere, a valóság, az emberi szenvedélyek, a társadalmi mozgások pontos, érzékeny regisztrálója. Ez a valóság-érzékenység a drámaíró és a novellista Dobozy íróművészetének meghatározója. Minden témája mai életünk valóságából táplálkozik, akár mindennapi esemény a tárgya, akár rendkívüli sorsforduló. Izg-vegig korunk írója, aki jó szemmel, felelős társadalmi igazságérzettel ábrázolja hőseit, kortársainkat. Először riportregényéért, „Az új Túrkevő”-ért kapott társadalmi elismerést, a József Attila-díjat 1952-ben, majd a falu életének ábrázolásáért, a „Felhő és napsütés” című regényéért. Ezek a művek az emberek sorsának magas művészi hőfokú ábrázolásán túl, már sejtetik azt a szépirodalomban szinte egyedül nála jelentkező új közéleti felelősséget, amely ma már Dobozy írásainak legfontosabb sajátossága. S itt nem holmi komoly, akadémikus, a művészi prózától idegen vonásra kell gondolni, hanem arra, hogy képes — sokszor megragadó humorral — ábrázolni azt a történelmi folyamatot, amin a ma felnőtt embere keresztülment. Drámaíró a Horthy-korszakbeli jellemek mozgásformáit írják le egészen a szocializmusig, illetve azt, hogyan tudnak ezek a jellemek helytállni a szocializmusban, a kialakuló új élethelyzetekben. Drámák, filmforgatókönyvek alapozzák meg egyre jobban kialakuló népszerűségét, a „Szélvihar” című színmű, a „Tegnap”, a „Zápor” és „A tizedes és a többiek” című filmek, a „Mindennapi történetek” elbeszélés-gyűjtemény talán a legfontosabb állomások. A „Holnap folytatjuk” drámája és a „Hegyoldal” című regénye is mai életünk konfliktusforrásaiból itatja nézőit, olvasóit, megdöbbenve, saját magukkal való szembenézésre ösztökélve.

Dobozy Imre művei az elmúlt négy évtized eseményeit a „kis-nagy emberek” létezésén keresztül ragadják meg, hitelességük forrása, társadalmunk pontos ismerete! S ez — a természetes-

ség — népszerűségük forrása. Mert Dobozy népszerű író, olvasók százezrei várják új műveit, az életmű folytatását, melyhez most egy pillanatra, az ünnepélyes napon hozzáadódik sok jó kívánság. Mindnyájunk öröme és hasznára kívánunk Dobozy Imrének még sok, alkotásban gazdag, termékeny évet.

Sz. M.

Magas kitüntetés a Parlamentben

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa Dobozy Imre Kossuth-díjas írónak, a Magyar Írók Szövetsége elnökének írói és közéleti tevékenysége elismeréseként, 60. születésnapja alkalmából a Szocialista Magyarországról Erdemrend kitüntetéssel adományozta. A kitüntetést pénteken a Parlamentben Lósonczy Pál, az Elnöki Tanács elnöke adta át. Jelen volt a kitüntetés átadásánál Aczél György, a Minisztertanács elnökhelyettese, Óvári Miklós, az MSZMP Központi Bizottságának titkára, és Cseterki Lajos, az Elnöki Tanács titkára.

Orvostechnikai konferencia

Pénteken Budapesten, a Technika Házában befejeződött a IV. orvostechnikai konferencia, amelyen 19 ország szakemberei vettek részt. A tapasztalatokat összegezve Katona Zoltán, a Semmelweis Orvostudományi Egyetem főmérnöke, a konferencia főtárgya elmondta: az 5 napos tanácskozás lehetőséget teremtett a szakembereknek, hogy áttekinthessék, milyen színvonalon áll jelenleg az orvostechnika a különböző országokban. Örvendtek, hogy a magyar vállalatok már külföldön is elismerést keltő korszerű orvostechnikai eszközöket gyártanak. Most a legfonto-

Ankét a tanyákról

A Szegedi Akadémiai Bizottság jogi és gazdaságtudományi szakbizottsága Kovács István akadémikus elnökletével tegnap, pénteken délután nagy sikerrel rendezett „A falu és a tanya társadalmának jellegzetessége Csongrád megyénél” címmel. Az ankéton négy referátum hangzott el. Belényi Gyula (tudományos szocializmus tanszék) a szegedi tanyavilág átalakulásának kezdetéről, Várnai Ernő (politikai gazdaságtan tanszék) a tanyai gazdálkodásnak a mezőgazdaság átszervezésében játszott szerepéről, Feleki Gábor (filozófia tanszék) a Csongrád megye külterületein élők művelődési viszonyairól, Gábor Kálmán (filozófia tanszék) pedig a dél-alföldi falvak tipizálásáról tartott előadást. A magas színvonalú előadásokat élénk vita, nagy számú érdekes hozzászólások követték.

November 3-tól: Szovjet filmek fesztiválja

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója jegyében november 3. és 16. között rendezik meg Magyarországon a szovjet filmek fesztiválját. A kéthetes rendezvénysorozat idején hazánk másfél ezer mozijában csaknem 300 szovjet filmet mutatnak be, köztük a szovjet filmművészet hat évtizedes múltjának legértékesebb alkotásait. A fesztivál újdonságai között láthatják a nézők B. Samsijev „A fehér hajó” című filmjét is, amely Csingiz Ajmatov azonos című kisregénye alapján készült.

A nagy ködben

Külföldi gépkocsik halálos karambolja

A péntek reggeli ködben Szegeden is történt néhány koccanásos baleset — így például a József Attila sugárút és a Nagykörút kereszteződésében is, ahol egy autós sem az előtte álló gépkocsit, sem a piros jelzést nem vette észre. Kisteleek és a Bács megyei határ között az E5-ösön pedig halálos balesetnek hívták a rendőrséget: Constantín Lungu NSZK állampolgár Kiskunfélegyháza felé vezetett autóját reggel 7 órakor, előzött egy ismeretlen kamiont, eközben áttért az úteft bal oldalába. A következő pillanatban összeütközött egy vele szemben szabályosan közlekedő bolgár kamionnal. Az NSZK-beli gépkocsivezető a helyszínen meghalt, utasa, egy 63

éves romániai asszony pedig súlyosan megsérült. A koccanás az útközéstartól keresztbe fordult az úttesten, rögtön utána pedig nekiütközött egy ugyancsak Kisteleek felől odaérkező romániai személygépkocsira, amelynek utasa súlyosan megsérült. A kár a három járműn több mint százezer forint.

Bordány felől Üllés felé vezetett egy tehergépkocsit Gyuris Antal 22 éves balástyai (Zrínyi u. 2.) lakos — ugyancsak sűrű ködben, tompított megvilágítást használva — s hátulról nekihajtott egy kivilágított fogatnak. A lovas kocsi hajtója, Horváth József 53 éves zákányszéki (József A. u. 17.) lakos sérült meg, súlyosan.

KISZÖV elnökségi ülés

Elnökségi ülést tartott tegnap az Ipari Szövetkezetek Csongrád megyei Szövetsége. Elsőnek a szövetség alapszabályának és egyéb szabályzatának jóváhagyására kidolgozott javaslatot, a küldöttközgyűlés előterjesztését ismertette dr. Katona András, a Jogi Iroda vezetője. Az alapszabálytervezetben többek között meghatározták a szövetség funkcióját: „ellátja a szövetkezetek, társulásaik, valamint a tagság érdekeinek képviseletét és a társadalom érdekeivel történő egyeztetését. A szövetkezetek szocialista vonásainak erősítése érdekében segíti a szövetkezeti demokrácia fejlesztését, a társadalmi célkitűzésekhez igazodó önálló, tervszerű gazdálkodást, a

szövetkezeti tagok nevelését és érdekeinek védelmét”. Az előterjesztés a tagszövetkezetek, a küldöttek és tisztviselők jogainak, köteleseinek és feladatainak körvonalazásán kívül tartalmazza a küldöttgyűlés, az elnökség, a felügyelő és egyéb bizottságok működésének, hatáskörének részleteit is, valamint a KISZÖV általános szervezeti formáinak felsorolását. Az ülés résztvevői a tervezetet megvitatták.

Ezután Rékasi László, az ágazati és fejlesztési osztály vezetője a kölcsönös fejlesztési alap igénybevételére készült kérelmeket ismertette, végül pedig az elnökségi ülés egyéb előterjesztéseket tárgyalta.